

סופר בקיבוץ

שיתה עם נתן שחם

דעתו המקצוע החפשי ביותר ל־סופר, שכן, אין היא מטילה כל השפעות מוזיקות כמקצועות אחרים שעוסקים בהם הסופרים מ־תוך חיפוש פרנסה. ותחלואות היא הרי גם מקצוע חשוב לארץ. הוא רואה הכל מבחינת התועלת לקיבוץ, ואם עכשיו זיטל עליו לשמש כמזכיר המשק — עבודה קשה וזמיגעת ביותר — הרי הוא עושה זאת באהבה. זה לא מספיק שמישהו מועיד עצמו לספרות, יש דברים שהם מעבר למקצוע. וכך הוא כותב בעיקר בשבתות ובערבים בהם איננו עייף ביותר.

מלחמה בגניבת-הדעת

הסופר אינו מוכן לתת כל הצ'הרה של "אני מאמין". יקראו זאת בספר, ואם יש שם משהי כזה, — אדרבה, לדעתו, יכול אדם לשפר את המצב רק על ידי חבורה במפלגה. בכוחות עצמו בלבד — יכול אדם לכל היותר ליצור את הרושם אצל שכנו שהוא אדם הגון; ההכרה המלחמתית, לדעתו, אינה יכולה להישאר בתחום הספרות בלבד. והקיבוץ הוא האופן הברור ביותר של המלחמה הציונית סוציאליסטית. מלחמה אחרת שהוא נטל על עצמו, היא ה־מלחמה בגניבת-הדעת. כנגד השקר והפרוטקציה והביורוקרטיה צריכה להלחם המשטרה והעתונות, הסופר חייב להלחם כנגד הדברים הגלויים פחות, ושאוּלי אינם מביאים לעונש מ־אשר, — כנגד גניבת-הדעת ו־הוסר-האימון. הוא מזכיר בקשר לכך את סיפורו "שבעה מ־הם", עליו הושגת המחזה "הם יגיעו מחר", שם יש שחיתות של מלחמת האחד כנגד האחד, ש־היא תופעה גורמלית במשטר היום, בניגוד למתח של המלחמה החיצונית. בדומה לכך קיימת מלחמה זו ב"קרא לי סיומקה", ואף ב"תמיד אנחנו" ש־הותקף ע"י כמה מן המבקרים בשל החלוקה המפלגתית של ה־דמויות שבו.

נתן שחם מתעתד להמשיך לבנות חייו בקיבוץ. כבר איר בני צריך את הערים הגדולות, ואת הנופים הרחוקים. הייתי ב־חוץ-לארץ, הייתי בתל אביב, ויש לי עם מה להשוות, ואל מה לדמות. בעית הסופר בקיבוץ עוד תיפתר עם השתפרות המצב הכלכלי בקיבוצים, כשאלו יוכלו להקדיש זמן רב יותר לסופרים הכותבים בלי שירגישו הסיפורים יסודי מצפון על שאתרים מזוינים בעבודה על הטקסטור.

א. ב.

עברו כמעט עשר שנים מאז הצטרף נתן שחם לאחד הקבוצים. הוא לא עזב מאז את הקיבוץ בו חי. הו עבד, בו כתב, הוא אחד המעטים מבין הסופרים הצעירים החיים ממש בקיבוץ. נתן נולד ב־1925 בתל-אביב, לאביו הסופר פר אליעזר שטיינגמן. — היתה חבר בתנועות הנוער, המחנות העולים, והשומר הצעיר ועם סיום לימודיו בגמנסיה "הרצל" היה הצטרף לפלמח, ונדד על פני קיבוצים רבים. ב־1945 הצטרף להשלמה בבית-אלפא ויצא גם בשליחות לאירופה. עם פרוץ מלחמת השיחרור חזר ארצה. היה קצין תרבות במטה הפלמח, ישירת גם בחזית הדרום.

נסתיימה המלחמה והוא חזר אל קיבוצו, וב־1951 יצא שוב לחוץ לארץ, לסיור לימודים מ־טעם הקיבוץ. כיום, אחרי שעבד כל הזמן בפלחה, הוא משמש כמזכיר הקיבוץ ועבודה יש לו למעלה ראש.

משיכה לדראמה

נתן שחם החל בכתיבת שירים, אלא שמיד עבר לכתיבה בפרוזה, וסיפורו הראשון ש־תפרסם היה "ספור על החלון המשובץ" שנתפרסם במחברות לספרות, ב־1948 יצא ספרו הראשון, קובץ ספורים בשם "דגן ועופרת". קובץ סיפורי השני "האלים עצלים" הופיע ב־1949. שנה אחר־כן הוצג מחזהו "הם יגיעו מחר", וזמן מה אחר־כן הוצג מחזהו השני "קרא לי סיומקה" — שניהם בתיאטרון הקאמרי. בשנה שעברה הופיע בדפוס מחזהו "יוחנן ברחמא", והרומן "תמיד אנחנו", והתיאטרון הקאמרי עומד להציג בקרוב מחזה משלו בשם "חשבון חדש".

כל היצירות הללו נכתבו תוך כדי עבודתו במשק. "אני עסוק תמיד במכונות, — במכונות חקלאיות ובמכונות כתיבה", אומר הסופר. יכול היה אמנם להקל על עצמו, המשק מוכן היה לתת לו שעות ספורות חפשויות פה ושם וחדשיים מיוחדים לכתיבה בשנה, אלא שלא תמיד ייצל זאת. "אדם מן החוץ אינו מבין זאת, אבל לי קשה לשבת ולכתוב ספרות בשעה שאחרים יצטרכו בשל כך להזיע יותר ב־הוצאת הלחם. כל אדם חשוב היום בעבודת הפלחה במשק".

המצפון אינו נותן

הכסף שהוא משתכר ממחזור חיו ומספריו הולך למשק, אלא שדבר זה אינו מפריע לו. "מה שמפריע לי, זה המצפון שאינו נותן לי לעסוק בספרות על חשבון העבודה". החקלאות היא, ל־